



Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza (ADEGA)

INFORME FINAL DAS VISITAS DE SEGUIMENTO DO PROGRAMA DE COMPOSTAXE DOMÉSTICA NO CONCELLO DE FERROL

30 de novembro, 2022



FERROL

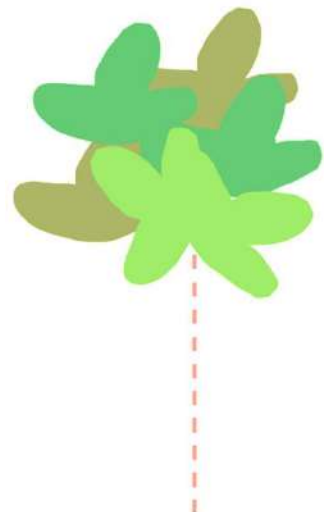
ADEGA
(Asociación para a Defensa Ecolóxica da Galiza)

Av. de Castelao 20, baixo
15704 Santiago de Compostela
www.adega.gal
compostaxe@adega.gal

Autora

María Amigo Regueiro
Coordinadora dos Proxectos de Compostaxe de ADEGA

Sinatura:



Índice de contidos

1. Introducción	1
2. Obxectivos	2
3. Materiais e métodos	3
4. Programas de Compostaxe Caseira en ADEGA	5
5. Desenvolvemento do proxecto no concello de Ferrol	6
VISITAS DE SEGUIMIENTO	6
Primeira visita	6
Segunda visita	7
Terceira visita	7
6. Resultados	8
a. Observacións	8
b. As dúbidas	8
7. Conclusións e propostas de mellora	10
8. Agradecementos	11
9. Anexos	12
Anexo I. Listaxe das persoas participantes no proxecto	12
Anexo II. Datos a cumprimentar nas visitas de seguimento	14
Anexo III. Galería de imaxes	15

1. Introducción

Nos últimos tempos asistimos a un incremento de agresións ao medio ambiente tales como a contaminación das augas, dos solos, da atmosfera, perda de biodiversidade, etc., que hoxe en día están cobrando especial relevancia, pois mesmo ameazan a existencia da vida no planeta tal e como a entendemos.

Os residuos sólidos urbanos (RSU) constitúen na sociedade actual unha das principais problemáticas medio ambientais derivadas da actividade humana. Descartes incómodos de difícil tratamento para uns, ou recursos potencialmente reciclables para outros. Os RSU están compostos por materia orgánica, papel e cartón, vidro, plástico, metais, madeiras e outros materiais.

En Galiza recolléronse un total de 1.061.896 toneladas de Residuos Sólidos Urbanos no ano 2013 segundo o documento da Modificación do Plan de Xestión de Residuos Urbanos de Galicia (PXRUG) 2010-2020, dos que a fracción orgánica representa un 42% do lixo xerado.

Trátase da fracción húmida do lixo, o que supón case medio millón de toneladas en Galiza, a razón de medio quilo por persoa e día. Na súa maioría son restos de comida, verduras, peladuras e restos de plantas da casa ou do xardín. É a fracción do lixo máis limpa, libre en orixe de substancias tóxicas, e que pode ser reciclada enteiramente mediante procesos naturais como a compostaxe.

Na xestión dos nosos residuos domésticos é necesario un cambio das costumes actuais. A imposición do estilo de vida urbano fixo que o volume de residuos fora aumentando de xeito exponencial nas últimas décadas. Traballar na redución e correcta separación en orixe das distintas fraccións é tanto ou máis importante como a escolla do tratamento máis axeitado para a súa posterior xestión.

Estas obrigas, determinadas en diversas directivas e resolucións europeas contemplan a compostaxe, como prioridade na xerarquía de tratamento da fracción orgánica dos RSU. Non obstante na nosa comunidade autónoma ficamos lonxe de cumprir tales normativas, e o lixo orgánico do 90% da poboación segue a ter como destino a incineración.

A necesidade dun sistema regular de recollida de residuos inertes (papel, vidro, envases...), voluminosos e perigosos é incuestionable, pero tamén parece convinte evitar que os residuos orgánicos entren nestas mesmas vías de recollida. Primeiro porque para levar a cabo unha xestión descentralizada dos mesmos, é necesaria (e mesmo imperativa por lei) a súa recollida separada en orixe. Segundo porque, na propia vivenda rural ou en calquera vivenda

que conte cun pequeno xardín ou horta, danse as condicións idóneas para o tratamento *in situ* destes residuos orgánicos, con inmejorables vantaxes ecolóxicas e económicas.

Podemos observar, segundo a lexislación existente, que a xestión dos biorresiduos segue a ser un tema incómodo, que se permite máis non se estimula nin se fixa como prioridade inmediata. Deste xeito, a nova lei 6/2021, do 17 de febreiro, de residuos e solos contaminados de Galicia, establece a necesidade de fomentar a implantación de sistemas de compostaxe doméstica e comunitaria, e considera a compostaxe doméstica como unha operación de prevención de residuos (artigo 6).

Baseándose na normativa vixente, o PEMAR establece que antes de 2020, a cantidade de residuos domésticos e comerciais destinados á preparación para a reutilización e o reciclado para as fraccións de papel, metais, vidro, plástico, biorresiduos ou outras fraccións reciclables deberá alcanzar en conxunto, como mínimo, o 50% en peso. Cómpre, por tanto, ocuparse e preocuparse de procurar un modelo axeitado de xestión da fracción orgánica dos residuos.

A produción de compost, ben a nivel doméstico ou comunitario, preséntase como a solución máis ecolóxica, razoable e económica para os residuos orgánicos, combinada no seu caso coa alimentación animal. Máis de 300.000 familias galegas de zonas rurais, semirrurais e urbanas poden solucionar o problema dunha gran parte do lixo mediante a compostaxe caseira; cos restos das podas e do xardín, de comidas ou de vexetais pódese elaborar compost, completando o ciclo natural da materia orgánica e dos nutrientes, voltando estes á terra.

O programa de compostaxe caseira cumpre con todos os principios reitores do Plan Nacional de Residuos Urbanos (PNRU) -directiva marco europea-, especialmente cos de prevención e minimización, reutilización e reciclado, compostaxe, proximidade e concienciación cidadá. Así mesmo, esta opción sitúase no máis alto das diversas xerarquías de alternativas de xestión. No ámbito europeo e estatal, a compostaxe é, xunto coa reciclaxe, a opción de xestión de residuos que máis está a medrar.

2. Obxectivos

Como obxectivo xeral do Programa de Compostaxe Caseira preténdese divulgar a compostaxe e demostrar a viabilidade deste modelo descentralizado de xestión dos residuos orgánicos ao tempo que se vai consolidando como unha alternativa ecolóxica e de futuro.

Como obxectivos específicos salientanse os seguintes:

- Coñecer e controlar o proceso de fermentación nunha masa de desfeitos orgánicos procedentes dunha vivenda, ata chegar ao compost final apto como fertilizante para a horta ou o xardín.
- Fomentar e manter o contacto das persoas coa terra, a través da participación directa na reciclaxe da materia orgánica e a incorporación ao solo.
- Recuperar as prácticas tradicionais da "esterqueira" para tratar os residuos orgánicos, mellorándoas coa introdución de novos parámetros de control das condicións para a obtención dun fertilizante.
- Divulgar na sociedade en xeral a viabilidade da compostaxe, ademais de atraer o interese dos medios de comunicación cara esta práctica de aproveitamento dos residuos a través do exemplo.
- Implicar a sociedade na resolución dunha problemática a nivel mundial como é a contaminación por residuos.
- Reducir a cantidade de materia orgánica que vai a parar os contedores do concello.
- Mellorar a separación selectiva do resto das fraccións.

3. Materiais e métodos

Os materiais empregados no programa de compostaxe caseira son os seguintes:

- 46 composteiros modulares de polietileno reciclado.
- Manual de compostaxe caseira de SOGAMA. Este manual axuda ás persoas participantes a ter unha idea xeral sobre o proceso de compostaxe e aporta respostas ás preguntas máis frecuentes.
- APP de seguimento.

A metodoloxía é activa e participativa, tomando como base unha concepción constructivista e permanente da educación e da aprendizaxe. É dicir, partindo dos coñecementos previos que a veciñanza poida ter, aportaranse outras experiencias que melloren os seus coñecementos e as súas aptitudes e prácticas en relación á obtención de compost. Por tanto, despois dunha primeira demostración por parte da equipa de educación ambiental de ADEGA, serán as persoas participantes as que leven o proceso de xestión dos residuos orgánicos, desde a súa recollida

separada ate o seu manexo no composteiro. O traballo do persoal técnico será de guía, orientación e dinamización.

A metodoloxía de traballo consiste no seguinte, por orde de realización:

- Visitas de seguimento: 3 visitas ao longo de 12 meses (máis concentradas ao comezo)
- Volcado e tratamento de datos
- Elaboración dunha memoria final detallada

Para monitorizar o programa empregouse unha *app* de seguimento na que se anotaron as incidencias de cada visita. Este programa rexistra o grado de ocupación do composteiro, dos problemas atopados, das solucións aportadas, das dúbidas xurdidas e outras incidencias.

O seguimento do proceso pode facerse sen necesidade de determinacións analíticas, pois os principais aspectos do proceso percíbense sensorialmente. Estes aspectos son os seguintes:

- Presenza de materiais impropios, como plásticos, vidros, papeis con tintas, etc. Para esta determinación abonda coa inspección visual do material aportado ao composteiro.
- Estrutura e humidade. A estrutura óptima é aquela que permita o aireamento axeitado da masa de residuos en compostaxe. Debe oscilar entre o 40% e o 70%, para favorecer a actividade microbiana, aínda que humidades superiores ou inferiores non impiden o proceso. Cando a estrutura non é a correcta (residuos compactos ou moi densos) e a humidade moi elevada, aparecerán malos cheiros, como consecuencia da anaerobiose. Ademais, a humidade pode determinarse, mediante o tacto: comprimindo unha mostra de compost, este debe humedecer a man, pero non chorrear auga.
- Relación C/N axeitada. Isto é, a proporción de residuos orgánicos frescos e de estruturante ou material vexetal seco.

Se garantimos unha selección axeitada dos residuos en orixe, unha estrutura e humidade axeitadas, o proceso de compostaxe marchará correctamente e o produto final será de calidade óptima.

4. Programas de Compostaxe Caseira en ADEGA

A proposta de ADEGA basease nun programa de educación ambiental onde a participación e implicación da veciñanza é fundamental e a tecnoloxía a empregar é sinxela.

Conta por tanto con dous vectores parellos, o tecnolóxico e o educativo. O proxecto tecnolóxico consiste na instalación dun composteiro, como novidade fronte á esterqueira tradicional, o que permite protexer a masa de residuos dos axentes externos non desexados, e acelerar a súa descomposición. O proxecto educativo consiste na explicación ás persoas usuarias tanto do proceso de compostaxe como da xestión dos residuos en xeral, e dos aspectos ecolóxicos e ambientais relacionados. Para isto, faise un seguimento dos composteiros, programándose visitas nunha fase inicial intensiva que se prolonga durante sete meses (tempo que precisan os residuos orgánicos para converterse en compost).

Esta fase intensiva remata cunha avaliación tanto do resultado do tratamento (parte técnica) como do propio proceso educativo, pensando ademais en favorecer futuras actuacións.

A avaliación técnica inclúe a inspección visual para determinar aspectos como a estrutura e o tipo de residuos achegados ao composteiro, a determinación de humidade e a temperatura. Os resultados deben retroalimentar a acción educativa, razón pola cal se da prioridade a inspección *in situ*, o que permite tomar decisións no mesmo momento.

A avaliación educativa ten por obxectivo valorar a capacidade das persoas participantes para responsabilizarse da autoxestión dos residuos orgánicos, así como identificar e analizar as variábeis sociais, educativas e culturais que favorecen ou prexudican o desenvolvemento da estratexia educativa e do conxunto do programa. A avaliación final resúmese nunha enquisa sobre os aspectos sociais e comunicativos da campaña.

Todas as actuacións son realizadas por persoal técnico cualificado especializado e con experiencia neste tipo de proxectos. A compostaxe caseira tense demostrado como unha práctica ecolóxica e economicamente viable que fai ás persoas autónomas na xestión dos seus residuos orgánicos. Esta é precisamente unha das cuestións que máis valoran os participantes no programa, a situación do composteiro preto da vivenda (tendo en conta a dispersión de Galiza e a imposibilidade de poñer un contedor de recollida selectiva en cada fogar) fai que se valore moi positivamente a autonomía que proporciona.

5. Desenvolvemento do proxecto no concello de Ferrol

O traballo a realizar por parte de ADEGA neste proxecto no Concello de Ferrol basease no asesoramento á administración local na planificación, execución e seguimento do mesmo e, ao mesmo tempo, na divulgación, sensibilización e educación ambiental á cidadanía. O proxecto dende a posta en marcha até a entrega da memoria ten unha duración dun ano.

Co fin de desenvolver o do programa de compostaxe caseira no concello de Ferrol seleccionáronse 46 vivendas para a instalación de composteiros domésticos, correspondente ás persoas que se inscribiron como demandantes de composteiro. A relación de persoas participantes no proxecto aparece reflexada no *Anexo I* do presente informe.

VISITAS DE SEGUIMENTO

Tras a posta en funcionamento dos composteiros nos fogares, leváronse a cabo as visitas de seguimento do programa, co obxectivo de tomar datos sobre diferentes parámetros do composteiro (temperatura, humidade, presenza de cheiros, mosquiñas, impropios e relación C/N correcta) e da resolución de dúbidas e outras cuestións. A metodoloxía empregada no seguimento estivo baseada en concertar por teléfono unha cita previa coas persoas participantes e posteriormente realizar unha visita ao domicilio cunha duración de aproximadamente 15 minutos.

Primeira visita

A primeira visita de seguimento tivo lugar entre os días 7 e 8 de febreiro de 2022 en horario de 10:00 a 18:00. O persoal técnico de ADEGA examinou un total de 40 composteiros, rexistrando os datos de tódolos parámetros e resolvéronse dúbidas. En relación aos 6 composteiros restantes aos que non se lle fixo o seguimento, as causas foron seguintes:

- Non instalaran o composteiro: Carlos Martínez Taboada, María Isabel Dopico Souto, Manuel Seselle Hermida, M^a Dolores García Suárez e José Lino López Fernández, estes tres últimos soamente utilizan o composteiro no verán.
- No caso de José Manuel Avendaño Sanjuan, debido á imposibilidade de quedar por horarios de traballo, fixemos a visita telefónica na que adxuntou unha fotografía do composteiro (Anexo III).

Nesta visita prestouse especial atención ó emprazamento dos composteiros nas hortas ou xardíns. A maioría dos composteiros xa estaban instalados seguindo os consellos dados. Coa

axuda da app de seguimento (*Anexo II*) anotáronse as medidas correctoras propostas para os problemas do composteiro e a tipoloxía dos mesmos.

A maioría dos composteiros estaban funcionando correctamente, as incidencias máis habituais nesta visita foron:

- Falta de estruturante
- Falta de aireación
- Mosquiñas

Por outra banda, a persoa usuaria Ana María Rodríguez Comba solicita ao Concello de Fene outro composteiro debido á grande cantidade de restos orgánicos xerados no seu fogar.

Segunda visita

A segunda visita de seguimento realizouse entre os días 23 e 24 de marzo de 2022 en horario de 10:00 a 18:00. Rexistráronse os datos dun total de 46 composteiros e aclaráronse algunhas dúbidas por parte das persoas participantes.

Nesta visita puidemos observar como as persoas participantes aplicaron as medidas correctoras ás incidencias detectadas na primeira visita.

Terceira visita

Por último, completouse o seguimento coa terceira visita entre os días 15 e 16 de novembro de 10:00 a 18:00. Tomouse nota dos diferentes parámetros e resolvéronse algunhas dúbidas dun total de 40 composteiros. Desta volta comprobamos, mediante as chamadas telefónicas, que o composteiro correspondente a María Isabel Dopico Souto non se atopa no concello de Ferrol debido a que na actualidade vive en Lugo.

Nesta visita avaliouse o estado do compost resultante. Indicóuselhes ás persoas como abrir o composteiro, como extraelo e os posteriores usos (como fertilizante, como substrato en macetas e para sementeiras ou morteiros). Algo mais da metade dos composteiros xa tiñan o compost feito e incluso algunhas persoas participantes xa o usaran como abono. En canto aos que aínda non conseguiran o compost, pode que o principal problema fose a incorrecta proporción de materiais ou o escaso volume de residuos orgánicos no composteiro (nalgúns casos os residuos orgánicos da vivenda destínanse a alimentación animal, deixando o composteiro para os restos vexetais como restos de podas) o que ralentiza o proceso.

6. Resultados

Para a avaliación final do Programa de Compostaxe Caseira do Concello de Ferrol realizáronse observacións que teñen por obxectivo comprobar a eficacia do proceso e a percepción do programa por parte de tódalas persoas participantes.

Antes dos resultados coñecemos algúns aspectos da tipoloxía dos fogares participantes:

a. Observacións

As observacións máis destacadas durante as vistas foron as seguintes:

- En xeral os composteiros están a funcionar, acadando nalgúns casos temperaturas de 50 °C, indicador de que están activos. Sen embargo é posible que durante a charla inicial que recibiron, non todas as persoas entenderon como é o proceso de compostaxe nin onde colocar o composteiro.
- É importante resaltar que algúns usuarios non botan restos de carne e peixe por medo aos cheiros. Indicóuselles que botar ese tipo de residuos non provoca cheiros no composteiro sempre que se faga ben e que pode activalo máis e mellorar o compost obtido.
- A maioría das participantes non ten claro que para o proceso de compostaxe é necesario utilizar restos de materia vexetal seca e triturada, así como que hai que remexer o composteiro, a poder ser cada vez que se botan os residuos, ou polo menos 1 ou 2 veces por semana.
- Existen algúns casos nos que os composteiros están moi cheos, aínda que cun bo funcionamento. Isto é debido a que existe un gran aporte de materia orgánica, sexa porque son unidades familiares grandes ou polo grande aporte de restos do xardín e horta.

b. As dúbidas

A continuación expóñense as principais cuestións formuladas polos participantes da experiencia e as respostas:

- Restos de cítricos

Algunhas persoas tiñan dúbidas sobre se podían botar no composteiro restos de cítricos (tonas de laranxa e limón especialmente). A resposta é que os cítricos pódense engadir, pero é recomendable cortalos en anacos miúdos e botar en cantidades moderadas, pois o compost podería resultar acedo. No caso de ter unha gran cantidade de residuos deste tipo, sería bo

engadir restos de cascas de ovo e de marisco que polo seu contido en carbonato cálcico axuda a corrir a acidez.

- Restos de carne e peixe

Malia que na charla explicouse que os restos de carne e peixe son materia orgánica compostable, algunhas persoas usuarias tiñan dúbidas en canto a botar este tipo de residuos no composteiro por medo a aparición de cheiros.

Explicouse que os restos de carne e peixe, se non hai animais na casa que os coman, deben ir ao composteiro, procurando mesturalos ben con restos máis secos, para que absorban os cheiros e evite a aparición de mosquiñas.

- Papel e xornais

Nalgúns casos existiron dúbidas en relación ao tipo de papel que pode ir ao composteiro. O feito é que só debe ir ao composteiro o papel alimentario ou moi manchado con alimentos (papel de envolver a carne ou o peixe, panos de papel, etc.), sempre que non conteña plástico e que non sirva para reciclar. Os xornais e as revistas non se poden meter no composteiro, senón que han de levarse ao contedor de papel para a súa posterior reciclaxe.

- Restos de cinza

En moitas casas nas que teñen lareira e outras chemineas nas que fan queima preguntaron se podían bota a cinza no composteiro. A cinza procedente da queima de madeiras naturais, sen tratar con produtos con compoñentes tóxicos ou contaminantes, pódese engadir no composteiro sempre que a remollemos antes e a misturemos para favorecer a súa homoxenización. O seu contido en fosfato potásico aportará nutrientes beneficiosos para o crecemento vexetal, de xeito que podemos enriquecer o noso compost engadindo cinza.

- Extracción de compost

Moitas persoas na finalización do proceso de compostaxe e obtención do produto resultante ou compost, non tiñan claro como abrir o composteiro para extraer o material. Para iso o persoal especializado de ADEGA, amosou como abrir o composteiro e quitar o compost.

As respostas a estas dúbidas axudaron a mellorar o aproveitamento do composteiro e a adecuación dos usos do compost.

En resumo, cabe citar que existe moi boa aceptación do programa de compostaxe por parte das persoas participantes, amosándose moi contentas co composteiro e afirmando que resulta máis cómodo e funcional que a forma tradicional de facelo e que van moito menos ao contedor.

7. Conclusións e propostas de mellora

Ao remate deste proxecto de compostaxe caseira obtivéronse os resultados esperados e acadouse o obxectivo xeral do proxecto que era o de divulgar a compostaxe, demostrando a viabilidade deste modelo descentralizado de xestión dos residuos orgánicos ao tempo que se vai consolidando como unha alternativa ecolóxica e de futuro.

Cómpre sinalar que dada a experiencia que avala a nosa entidade no deseño, execución e xustificación de programas de compostaxe doméstica, dende ADEGA podemos afirmar que é moi recomendable implicar ás persoas dende o principio neste proxecto. Para iso é imprescindible realizar unha charla inicial de calidade e comprensible, preferiblemente polas mesmas persoas que vaian facer o seguimento, para darse a coñecer e que así sexan máis doadas as visitas.

Por outra banda, a calidade e durabilidade dos composteiros, por experiencias previas, podería ser mellorable. Recomendamos os composteiros Container Trading modelo KOMP 340 de polietileno de alta densidade reciclado.

De xeito xeral cabe destacar que a compostaxe caseira é unha práctica sinxela e viable na que poden participar todos os membros da familia, dende os maiores ata os máis cativos. Tamén é adaptable a toda clase de vivendas cun terreo adxacente, ben sexa pequeno xardín, unha leira, unha horta, etc.

O solo fértil e as zonas verdes do concello, cando os examinamos dende a perspectiva da problemática dos residuos, convértense nun sumidoiro de lixo orgánico. Esta é a fracción dos RSU que supón un recurso imprescindible, a materia orgánica que precisan os solos galegos. Deste xeito os terreos non urbanizados son esenciais, pensando na saúde da vila e das persoas que a habitan pero tamén útiles para a redución do lixo.

Producir compost na casa a partir da fracción orgánica do lixo ten ademais outros beneficios alén da redución en peso dos residuos que son transportados ás plantas de tratamento como neste caso, SOGAMA. A cidadanía síntese protagonista da reciclaxe e da

xestión dunha parte dos seus residuos. As persoas fican sorprendidas ao ser conscientes da redución no volume do cubo de lixo na cociña e as viaxes ao contedor municipal, ademais da posibilidade obter un produto útil e de calidade. O compost producido a nivel de fogar ten unha calidade que acada as esixencias da agricultura ecolóxica segundo amosan as análises realizadas en programas de características semellantes. Deste xeito tamén se reduce a dependencia da cidadanía na compra de turba ou fertilizantes para xardín e horta. As persoas participantes producen o seu propio abono, no cal confían e é motivo de orgullo.

Cómpre sinalar que no concello de Ferrol moitas das persoas participantes non aproveitaban os residuos orgánicos, soamente o céspede ou herba, incluso nalgún caso a herba foi depositada nos contedores municipais. Así, despois do programa de compostaxe en 46 vivendas de Ferrol todos os restos orgánicos son aproveitados dun xeito ecolóxico e sustentable, coa redución de toneladas enviadas á planta de tratamento de residuos que isto implica.

Ademais, valorouse positivamente por parte das persoas participantes as visitas de seguimento polo feito de contar con persoal técnico especializado a quen preguntarlle as dúbidas e que sexan resoltas no momento de xeito personalizado. Isto é debido a que algunhas persoas participantes son xente nova que entra a formar parte destes proxectos e non ten vinculación coa terra e os traballos de campo tradicionais como o uso da esterqueira. Moita xente apuntase por conciencia ambiental e mellorar a xestión dos residuos.

Dende ADEGA recomendamos a todos os sectores da sociedade (administracións, centros de ensino, asociacións veciñais, poboación en xeral...) unha aposta clara pola compostaxe como única medida viable de xestión da fracción orgánica do lixo. Doutro xeito estaríase incorrendo no erro duplo de empobrecer os solos galegos debido ao déficit de materia orgánica na súa composición, ademais de desbotar recursos económicos e enerxéticos que supoñen este tipo de residuos.

8. Agradecementos

Agradecemos ao Concello de Ferrol o seu apoio e colaboración ao longo deste programa.

Tamén a todas as veciñas e veciños inscritos no programa e a todas as persoas que dun xeito ou outro colaboran na xestión dos residuos e participan no programa de compostaxe.

Anexo II. Datos a cumprimentar nas visitas de seguimento.

PRIMEIRA VISITA DE SEGUIMENTO					
T	Situación	Estado	Medidas correctoras	Residuos	Observacións
	<input type="checkbox"/> Baixo <input type="checkbox"/> Medio <input type="checkbox"/> Alto	<input type="checkbox"/> Todo correcto <input type="checkbox"/> Húmido <input type="checkbox"/> Seco <input type="checkbox"/> Con mosquiña <input type="checkbox"/> Cheiros <input type="checkbox"/> Outros	<input type="checkbox"/> Engadir auga <input type="checkbox"/> Cubrir os restos de comida <input type="checkbox"/> Botar máis estruturante <input type="checkbox"/> Remexer máis <input type="checkbox"/> Outros	<input type="checkbox"/> Todos os residuos <input type="checkbox"/> Todo menos carne e peixe <input type="checkbox"/> Só restos horta <input type="checkbox"/> Outros	

SEGUNDA VISITA DE SEGUIMENTO						
T	Situación	Estado	Cumpliron as medidas?	Medidas correctoras	Residuos	Observacións
	<input type="checkbox"/> Baixo <input type="checkbox"/> Medio <input type="checkbox"/> Alto	<input type="checkbox"/> Todo correcto <input type="checkbox"/> Húmido <input type="checkbox"/> Seco <input type="checkbox"/> Con mosquiña <input type="checkbox"/> Cheiros <input type="checkbox"/> Outros	<input type="checkbox"/> Si <input type="checkbox"/> Non	<input type="checkbox"/> Engadir auga <input type="checkbox"/> Cubrir os restos de comida <input type="checkbox"/> Botar máis estruturante <input type="checkbox"/> Remexer máis <input type="checkbox"/> Outros	<input type="checkbox"/> Todos os residuos <input type="checkbox"/> Todo menos carne e peixe <input type="checkbox"/> Só restos horta <input type="checkbox"/> Outros	

TERCEIRA VISITA DE SEGUIMENTO					
T	Situación	Estado	Cumpliron as medidas?	O compost está feito?	Observacións
	<input type="checkbox"/> Baixo <input type="checkbox"/> Medio <input type="checkbox"/> Alto	<input type="checkbox"/> Todo correcto <input type="checkbox"/> Húmido <input type="checkbox"/> Seco <input type="checkbox"/> Con mosquiña <input type="checkbox"/> Cheiros <input type="checkbox"/> Outros	<input type="checkbox"/> Si <input type="checkbox"/> Non	<input type="checkbox"/> Engadir auga <input type="checkbox"/> Cubrir os restos de comida <input type="checkbox"/> Botar máis estruturante <input type="checkbox"/> Remexer máis <input type="checkbox"/> Outros	

Anexo III. Galería de imaxes





Imaxes correspondentes a algunhas das visitas de seguimento do programa de compostaxe caseira.



Imaxe do composteiro enviada polo usuario José Manuel Avendaño Sanjuan